

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitetet i Agder
v/Nemnd for studentsaker
Postboks 422
4606 Kristiansand

Bergen, 15.05.2024
Deres ref.: 21921
Vår ref.: 24/02568 (102/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 102/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Universitetet i Agder, heretter UiA, i KL-sak 176-22, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 28.04.2023, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 28.04.2023, uten at leder og studentrepresentant var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/06785 (102/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

bokstav c. Klageren ble i brev 21.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.04.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiA ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fv1. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fv1. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], tidligere representert ved advokat Snorre Kristiansen. Klageren fikk høsten [REDACTED] opptak til [REDACTED] i [REDACTED] ved UiA. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av eksamen i [REDACTED], våren 2022. Eksamen er hele vurderingsgrunnlaget i emnet.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse (kandidat [REDACTED] og tre medstudenters besvarelser (kandidat [REDACTED] innlevert i det samme emnet. Likhetene mellom besvarelsene er vurdert og beskrevet av flere fagpersoner.

I notat 13.06.2022 har faglærer [REDACTED] vurdert likhetene. Det følger av faglærers vurdering at besvarelsene inneholder flere unaturlige likheter, og at det er «svært tydelige indikasjoner» på samarbeid mellom klageren og de tre medstudentene i oppgave [REDACTED]. Oppgave [REDACTED] inneholder like formler og utregninger som ikke gir mening, og som ikke kan spores fra tidligere undervisningsmateriell eller publiserte oppgaver. Det er heller ingen andre kandidater som har gjort det samme som klageren og de tre medstudentene. Faglærer mente det var «helt usannsynlig» at de kan ha kommet til svaret uavhengig av hverandre. Faglærer presiserte også at det foreligger likheter mellom alle fire besvarelsene i oppgave [REDACTED] og [REDACTED]. Videre viste faglærer til at oppgave [REDACTED] inneholder likheter i form av like feil og likt oppsett mellom klageren og kandidat [REDACTED] og [REDACTED]. Han presiserte at feilene kan være logiske feil, men sett i sammenheng med andre likheter mente han at studentene må ha samarbeidet.

Instituttleder [REDACTED] rapporterte om mistanken om fusk til sekretariatet for klagenemnda ved UiA i e-post 11.08.2022. I e-posten viste instituttlederen til faglærer [REDACTED] vurdering om at besvarelsene inneholder tydelige tegn på samarbeid mellom klageren og de tre medstudentene. Instituttlederen presiserte at studentene i forkant av eksamen var informert om at samarbeid var å anse som fusk.

Vedlagt e-posten fra instituttlederen var en uavhengig faglig vurdering foretatt av [REDACTED] datert 10.08.2022, som er i tråd med faglærer [REDACTED] vurderinger. I vurderingen skrev han at det er «overveiende sannsynlig» at klageren og de tre medstudentene samarbeidet om oppgave [REDACTED]. Det ble også vist til likheter i form av gale utregninger i oppgave [REDACTED], og at det er «ekstremt usannsynlig» at studentene har gjort regnefeilen uavhengig av hverandre. Det ble også vist til identiske svar som er «fullstendig meningsløst» i oppgave [REDACTED] og at det kan utelukkes at svarene er funnet uavhengig av hverandre. Endelig mente han at det er usannsynlig at klageren og kandidat [REDACTED] oppga de samme gale verdiene uavhengig av hverandre i oppgave [REDACTED]. Han mente også det forelå indikasjoner på samarbeid i andre oppgaver, men presiserte at disse er mer usikre.

I brev 11.08.2022 ble klageren forhåndsvarslet om at det var reist sak om mistanke om fusk og invitert til møte med UiA. Klageren ble informert om at det var foretatt to uavhengige faglig vurderinger, som begge konkluderte med mistanke om ulovlig samarbeid. Klageren ble endelig orientert om sine rettigheter, regelverket og videre saksgang.

I e-post 15.09.22 innga klageren en forklaring i saken. I e-posten skrev klageren at h[un] ikke har samarbeidet med andre kandidater under eksamen. Klageren viste til at flere studenter kan ha søkt på problemstillingen i oppgave [REDACTED] og kommet frem til samme uriktige svar, og at oppgave [REDACTED] kun er en liten deloppgave og at det derfor er sannsynlig at studentene har løst oppgaven likt. Under eksamen leste klageren gjennom gamle notater og løsningsforslag, og på grunn av stress og dårlig tid besvarte klageren oppgaven uten å vite hva h[un] skrev.

I udatert notat kommenterte faglærer [redacted] og [redacted] klagerens forklaring. Etter å ha lest klagerens forklaring mente de det var usannsynlig at klageren og de tre medstudentene hadde skrevet det samme på oppgave [redacted] uten å ha samarbeidet med hverandre.

I brev 29.09.2022 oversendte sekretariatet for klagenemnda ved UiA saksfremlegg til klageren. Ifølge saksfremlegget datert 19.09.2022 mente sekretariatet at klageren forsettlig hadde samarbeidet med medstudentene under eksamen. De la vekt på de faglige vurderingene, og viste til at klagerens besvarelse inneholder unaturlige likheter med de tre medstudentenes besvarelser, og at likhetene ikke kunne stamme fra andre kilder. De kunne ikke se at det forelå formildende omstendigheter for reaksjonsfastsettelsen, og foreslo annullering og utestenging i to semestre.

I e-post 14.10.2022 innga klageren en supplerende kommentar. I e-posten anførte klageren at [redacted] ikke samarbeidet med noen under eksamen, og viser til at det ikke er fremlagt dokumentasjon som i tilstrekkelig grad beviser fusk. Klageren presiserte at det ikke kan utelukkes at likhetene skyldes at kandidatene har funnet samme svar på internett. Selv om svaret fremsto meningsløst for faglærer, vil ikke dette være tilfelle for noen som har lite kunnskap om emnet. Klageren skrev at [redacted] håpet at beslutningen som tas i saken ikke baseres på antagelser.

Klagenemnda ved UiA behandlet saken i møte 19.10.2022. De fant at klageren forsettlig hadde samarbeidet med medstudentene under eksamen. Vedtaket var i tråd med sekretariatets saksfremlegg 29.09.2022. Klagenemnda ved UiA fattet vedtak om annullering og utestenging fra 26.10.2022 til 20.06.2023.

Klagerens advokat påklaget vedtaket 03.11.2022 med en foreløpig begrunnelse om at rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen var feil. Advokaten oversendte deretter en supplerende klage 09.12.2022 som var i tråd med klagerens tidligere forklaringer. I klagen ble det bestridt at de objektive og subjektive vilkårene for fusk er oppfylt. Det ble vist til at likhetene skyldes andre årsaker enn samarbeid. Manglende forståelse for pensum og feil er ikke tilstrekkelig bevis for å konstatere samarbeid, og faglærers redegjørelse har ikke drøftet hvorvidt uriktige svar kan ha årsak i faglig svakhet hos flere kandidater samt at uriktige svar i besvarelsene er tegn på at medstudentene ikke har samarbeidet. Det ble også anført at beviskravet er «utover enhver rimelig tvil», jf. EMK artikkel 7 og LG-2014-28536.

Lederen ved klagenemnda ved UiA vurderte klagen 21.12.2022 på fullmakt fra klagenemnda, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. I vurderingen vektla nemndslederen likhetene mellom besvarelsene, viste til at både klagerens redegjørelser og de faglige redegjørelsene. Nemndslederen presiserte også at det ble gjort en grundig utredning av bevisene i saken før vedtaket ble fattet klagenemnda ved UiA, og fant det ikke nødvendig å anvende beviskravet «utover enhver rimelig tvil». Vedtaket datert 19.10.2022 ble opprettholdt. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens eksamen er hele vurderingsgrunnlaget i emnet, og er følgelig omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamen ved UiA § 31 andre ledd hva som skal anses som fusk:

§ 31. Fusk eller forsøk på fusk

...

2. Som fusk eller forsøk på fusk ved eksamen eller vilkår for å gå opp eksamen (jf. § 1 f), regnes bl.a.:

...

- ureglementert samarbeid mellom eksamenskandidater, grupper eller med andre personer

...

Videre sto det på eksamensoppgavens forside at besvarelsen skulle være selvstendig arbeid, og at kommunikasjon med andre om oppgaven ikke var tillatt.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at beviskravet er «utover enhver rimelig tvil» for å konstatere fusk. Nemnda er ikke enig i at det strafferettslige beviskravet kommer til anvendelse. Nemnda mener for øvrig at beviskravet ikke blir satt på spissen i foreliggende sak.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på likhetene mellom klagerens besvarelse og de tre medstudentenes besvarelser innlevert i det samme emnet. Likhetene er dokumentert og vurdert av flere fagpersoner i flere omganger, samt av sekretariatet for klagenemnda ved UiA i saksfremlegget til nemnda. Felles klagenemnd vil særlig fremheve faglærers vurdering om at det er «svært tydelige indikasjoner» på samarbeid mellom klageren og de tre medstudentene i oppgave [redacted] samt at det er «helt usannsynlig» at klageren og

medstudentene har samme uriktige svar uavhengig av hverandre i oppgave ■. Nemnda peker videre særlig på faglærers presisering om studentenes anvendelse av formel og utregning er «helt meningsløs», og at det ikke kan spores fra noe tidligere undervisningsmaterieell eller publiserte oppgaver. Nemnda bemerker også at faglærers vurdering er i tråd med øvrige faglige vurderinger. De nevnte vurderingene fremstår grundige og konsistente og har også vurdert forhold som kan tale til gunst. Felles klagenemnd har ikke grunnlag for å betvile de konkrete vurderingene som er gjort, og legger disse til grunn i sin vurdering.

Nemnda har merket seg anførselen om at klageren ikke har samarbeidet med noen under eksamen, og at likhetene kan skyldes at klageren og medstudentene har funnet samme svar på internett. Nemnda utelukker ikke at enkelte likheter ved besvarelsene kan komme av dette, men viser til at det ikke forklarer særegenhetene ved likhetene mellom besvarelsene. Nemnda fester ikke lit til klagerens forklaring og slutter seg til det som er nevnt ovenfor om faglærers vurdering av at det er «helt usannsynlig» at de har kommet til samme uriktige svar i oppgave ■ uten å ha samarbeidet.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studier og eksamen ved UiA § 31 andre ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av eksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, nærmest etter sin natur må være en villet handling. Felles klagenemnd kan ikke se at det er noe i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått i vanvare, altså gjennom uaktsomhet.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt, og det skal fastsettes en reaksjon.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av eksamen.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved UiA har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023, nærmere bestemt fra 26.10.2022 til 20.06.2023. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før nemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas over 11 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved UiA.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 28.04.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal, Nils Herman Lien Håre og Amina Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 28.04.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av underinstansen i KL-sak 176-22 om annullering og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 23.05.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.